

4058

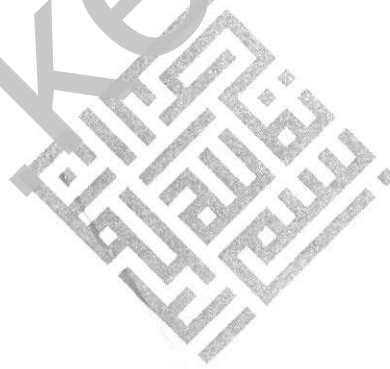
د. ۵

۱

۱۷۶

نارستان

www.ketab.ir

سرشناسه: عبودیت، عبدالرسول. ۱۳۳۳ -
Obudiyat, Abd al -Rassul
عنوان قراردادی: درآمدی بر فلسفه اسلامی. تایلندی
عنوان و نام پدیدآور: An Introduction To Islamic Philosophy / by AbdolRasul Obodiyat; translator Zeinab Sakitisha.
مشخصات نشر: Qum: Al-Mustafa International Translation and Publication Center, 2018 = 1397.
مرجع تولید: نمایندگی جامعه المصطفی العالمیة تایلند
مشخصات ظاهری: ۳۷۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۵۰۲-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
بازداشت: تایلندی.
موضوع: فلسفه اسلامی
موضوع: Islamic philosophy
شناسه افزوده: ساکیتیشا، زینب، مترجم
شناسه افزوده: Sakitisha, Zeinab
رده بندی کنگره: BBR۱۴/۶۲۴۰۱۵۳۱۴۹۷
رده بندی دیویی: ۱۸۹.۱
شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۰۳۶۶۵

© Al-Mustafa International Publication and Translation Center Translation Center

ปรัชญาอิสลามเบื้องต้น

ผู้เขียน: อับดุลรอซูล อบูดียัต

ผู้แปล: ไชหนับ ศักตีกิตติชชา

ปีที่พิมพ์ : ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2562

จำนวนที่พิมพ์ : 500 เล่ม

Publisher: Al-Mustafa International Publication and Translation Center Translation Center

Printing: Narenjestan - Tehran

ISBN: 978-600-429-502-4

درآمدی بر فلسفه اسلامی

مترجم: زینب ساکیتیشا

مؤلف: عبدالرسول عبودیت

چاپ اول: ۱۳۹۷ش / ۲۰۱۹م / ۱۴۴۰ق ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

◀ چاپ: نارنجستان ▶ قیمت: ۲۴۰۰۰ ریال ▶ شمارگان: ۵۰۰

We wish to acknowledge the assistance of all for finalization of this book

► Alley No. 18, Muallim Gharbi Street (Hujjatiyeh), Qom, Iran
Tel: +98 25 378 36 134 Tel-Fax: +98 25-37839305-9 (Ext 105)
► Boulevard Muhammad Ameen, Y-track Salariyah, Qom, Iran
Tel: +98 25-32133106

 <http://buy-pub.miu.ac.ir>

 @pub_almostafa

ปรัชญาอิสลามเบื้องต้น

ผู้เขียน:

อับดุลรอซูล อุมดียัต

ผู้แปล:

ไซหนิม คัมดีกิตติชา

*Al-mustafa International
Translation and Publication Center*

Publisher,s Forward

To begin and execute a research is like walking in the path of development and evolvment. When the seeds of the "questions" are planted, in the soil of the mind of the researcher, this phase initiates, and its end is culminated when the result and the outcome of knowledge and wisdom is gained.

Evidently, this end is a new chapter in itself, for growth, and announces beforehand this good news to humans. For the result of all those mental efforts will not only bring the blooming and flowering of talent and all kinds of Blessings to humans, but it also makes the mind of the researcher to ponder and shape new, more questions. This will produce a great collection of growing plants and flowers for the seeking mind... Those "questions" are in fact, the seeds, which according to the necessities of Time and the strength of the researchers will grow and bloom by themselves. They will make Culture and Civilization to move forward.

In like manner, the increasing rate of transferring oneself from one place to another place and the decrease of the distances will make those seeds travel miles and miles, to faraway places, in order to install them inside the curious mind of other seekers. This will bring an amazing diversity and a novelty for another civilization...

It is true then, that the presence of knowledge and a good, capable management will help this project to develop itself and one has to admit indeed, that it has always played an important role...

Al-Mustafa International Publication and Translation Center, because of its global mission, and its special position among the Religious Schools and the colorful human diversity that it has developed inside itself, sees it as a moral duty to procure all the appropriate conditions for any research works, and takes its role in this matter, most seriously. To procure all kinds of necessary grounds, with an excellent management of all the existing possibilities and talents, and to care and protect all its researchers in religious fields; these are the most crucial responsibilities of the Department of Research in this International center.

We highly hope that by being attentive to all these autonomous scientific movements, and by fortifying all the existing motives, we shall be able to witness the blooming of the Religious Culture in every part of this wide world!

*Al-Mustafa International
Publication and Translation Center*

คำนำผู้จัดพิมพ์

ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงกรุณายิ่งเสมอ

ปรัชญาอิสลาม คือทูลคลังอันทรงคุณค่าที่ครอบคลุมแนวคิดต่าง ๆ ที่มีคุณค่าและความพากเพียรพยายามทางวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยของบรรดานักคิดที่ยิ่งใหญ่ของอิสลาม นับตั้งแต่ฟอรอบ์ อิบนิซีน่า กระทั่งซ็อดรุลมุตะอัลลีฮีน ปรัชญามีขอบข่ายของเนื้อหาที่กว้างขวาง ซึ่งการค้นคว้าด้านปรัชญาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงด้านใดด้านหนึ่งของโลกเท่านั้น ทว่าต้องค้นคว้าตั้งแต่เรื่องที่อยู่ในความคิดและนอกความคิด เกี่ยวกับร่างกายและวิญญาณ เกี่ยวกับโลกและปรโลก ทวยเทพและพระผู้เป็นเจ้า ตั้งแต่เริ่มแรกกระทั้งความเป็นนิรันดร์ เพราะปรัชญา จะถกเกี่ยวกับเรื่องของ "คุณลักษณะของ ภู(beingness-สิ่งที่มีอยู่-) ในฐานะสิ่งที่มีอยู่" มีขอบเขตเนื้อหา คือ "การมีอยู่" ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาที่กว้างมาก

หนึ่งในเอกลักษณ์ของปรัชญา คือ " เป็นรากฐานของโลกทัศน์" เพราะโลกทัศน์ คือ ตัวชี้วัดประเภทของมุมมองและวิสัยทัศน์ของแต่ละบุคคลที่มีต่อโลกและสภาพภาพของมนุษย์ในโลก ด้วยมุมมองและวิสัยทัศน์นี้นั่นเองที่มีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตทั้งในโลกนี้และปรโลกของปัจเจกบุคคล ทุกด้านของปัจเจกบุคคลและสังคม การมีโลกทัศน์ที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน และรากฐานที่สำคัญที่สุดของเรื่องโลกทัศน์ก็คือความเชื่อและศรัทธาต่อ หลักเอกานุภาพ (เตาฮีด) ตำแหน่งศาสดา (นบวะฮ์) และการฟื้นคืนชีพ (มะอาด) ซึ่งก็เป็นเรื่องที่มาจากปรัชญา

ด้วยเหตุนี้การศึกษาปรัชญาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาเพื่อจะได้เข้าถึงความลุ่มลึกทางความคิดและวิสัยทัศน์ที่ถูกต้องของศาสนา จะได้อธิบายโลกทัศน์แห่งพระผู้เป็นเจ้าได้อย่างถูกต้องและละเอียดถี่ถ้วน ปกป้องอย่างผู้มีปัญญาที่ถูกต้อง อีกทั้งเปิดเผยเหตุผลต่างๆ ที่อ่อนแอของบรรดาผู้เห็นต่างกับวิทยาการแห่งพระผู้เป็นเจ้า

หนังสือ "ปรัชญาอิสลาม เบื้องต้น" เป็นตำราเรียนที่ ท่านอับดุลรอซูล อุบุดดียัด เป็นผู้เรียบเรียงขึ้นซึ่งอธิบายองค์เนื้อหาของปรัชญา คือ "ภวันต์" และ " การรู้จักพระเจ้า" ตามทัศนะของอิบนีซีน่า

หนังสือเล่มนี้แปลเป็นภาษาไทยโดย ไชยหนับ ศักดิ์กิตติธิดา เป็นตำราเรียนสำหรับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและนักค้นคว้าอื่น ๆ ซึ่งญามิอะตุลมุศฏอฟา อัลลอฮ์จะเปี่ยมล้น ประจำประเทศไทย ได้จัดพิมพ์ขึ้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นอีกก้าวในหนทางของการเผยแผ่วิทยาการ มุมมองและแนวคิดอิสลาม

ญามิอะตุลมุศฏอฟา ประจำประเทศไทย

เมษายน/2560

คำนำผู้เขียน

แท้จริงแล้วปรัชญาอิสลามศาสตร์คือ ชุมทรัพย์ทางปัญญาอันล้ำค่าที่เป็นผลผลิตมาจากการตกผลึกของกระบวนการความคิดและถือว่าเป็นความเพียรพยายามที่ไม่เคยหยุดนิ่งของนักคิดนับร้อยท่านในอดีตตั้งแต่นานท่านอัลกินดี ท่านอัลฟอรอบี ท่านอิบนิซีน่า ท่านเชคอิซรอก ท่านอิมามรอซี ท่านคอบูนาซีรุดดีน คูชีท่านมรดอมอด และท่านมุลลาซ็อดรอและท่านอื่นๆ หากเราต้องการที่จะแบ่งหมวดหมู่แนวความคิดเชิงปรัชญาต่าง ๆ ทั้งหมดที่ถูกนำเสนอภายใต้ “ปรัชญาอิสลาม” อาจจะแบ่งได้ใน 5 ภาคภาคนี้ดังนี้

1- ภาวนตวิทย์กล่าวถึง เรื่องราวโดยนามของเนื้อหาเช่น สถานะภวันต์เชิงสากล ภวันต์ใหม่ในภาพ ภวันต์สภาวะภายนอก ความเป็นเอกภาพ และความหลากหลายของภวันต์ กฎเหตุและผล ภวะแห่งสมรรถนะในการเกิดในอนาคตและสมรรถนะ การเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน การเคลื่อนที่หรือการหยุดนิ่งของสสาร องค์ความรู้ ผู้ประจักษ์รู้ และสิ่งถูกรู้จัก อาตมันสสาร และคุณลักษณะ

2- เทวปรัชญาเฉพาะจะกล่าวถึงเรื่องราวของแก่นแท้และคุณลักษณะและกิจของพระองค์

3- ญาณวิทยา

4- จิตวิทยา

5- ศาสนาศาสตร์

แน่นอนว่าหากหนังสือเล่มหนึ่งจะถูกจัดขึ้นเพื่อนำเสนอปรัชญาอิสลาม อย่างน้อยจะต้องสามารถนำเสนอภาพโดยรวมจาก 5 หมวดหมู่ที่สำคัญข้างต้น และแน่นอนว่าจะต้องกลายเป็นหนังสือที่มีขนาดหนาขึ้นเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากนั้นยังคงมีความจำเป็นต่อเวลาอันยาวนานซึ่งบัดนี้เราไม่มีโอกาสเช่นนั้น ด้วยหลัก “ **مالا يدرك كله لا يترك كله** ” (หากไม่มีความสามารถในการเข้าถึงทั้งหมดก็จะอย่าละทิ้งทั้งหมด) ในบทแห่งภวันตีวิทยาเราได้กล่าวถึงภาวะของภวันตีโดยรวมเพียงเล็กน้อยซึ่งหมายถึง สามวัตถุที่เป็นข้อพิสูจน์ เหตุ และผล, การเคลื่อนไหวและการหยุดนิ่ง, แญฮ์และอะรียฎ และตั้งปรัชญาเข้ามาเกี่ยวข้องในการนำเสนอ แต่เนื่องจากหนังสือดังกล่าวถูกทำขึ้นเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงไม่หลีกเลี่ยงการอธิบายอย่างละเอียดหรือการยกตัวอย่างซ้ำๆ ในหลายๆ กรณี และแน่นอนหนังสือประเภทนี้ไม่เหมาะสมสำหรับการเรียน การสอน หนังสือที่อยู่ในมือของท่าน ณ ตอนนี้อยู่ถูกเขียนขึ้นเพื่อจุดประสงค์การเรียนรู้ การสอน และมีความแตกต่างในบางเรื่องกับภวันตีวิทยาดังนี้

1) ปรากฏจากเนื้อหาที่ถูกกล่าวถึงในเรื่องภวันตี เช่น ความเป็นสาเหตุของวัตถุ (บทที่ 10) และสาเหตุปลายทางเป็นประสงค์ (บทที่ 11-12) จิตและวิญญาณ (บทที่ 21) และมีเนื้อหาที่สำคัญๆ ซึ่งไม่มีอยู่ในภวันตีวิทยามาแทนที่เช่น ประเภทต่างๆ ของเหตุและผล (บทที่ 9) และเนื้อหาเกี่ยวกับพระเจ้า (ในบทที่ 18-19-20)

2) บางหัวข้อที่ถูกกล่าวในหลายๆ บทของตำราภวันตีวิทยาถูกรวบรวมและนำเสนอในจำนวนบทที่น้อยกว่าเช่นบทที่ 3 และ 4 บทที่ 6 และ 7 บทที่ 14 และ 15 รวมถึงบทที่ 17 และ 18 ถูกนำเสนอในหนังสือเล่มนี้ตามลำดับในบทที่ 3, 6, 10 และ 9 เช่นเดียวกัน บทที่ 22 ถึง 27 จากหนังสือภวันตีวิทยาถูกลบไปในบทที่ 14 ถึง 16 ของหนังสือเล่มนี้

3) เนื้อหาในบางบทหรือส่วนหนึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นซึ่งเรียงตามลำดับบทในหนังสือเล่มนี้มีบางส่วนมีการเปลี่ยนในรายละเอียดในภาคที่ 2 บทที่ 3 การเปลี่ยนแปลงโดยรวมในบทที่ 4 การเพิ่มเติมบทพิสูจน์ในหลักความเป็นสาเหตุในบทที่ 6 การเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดในบทที่ 7 เพิ่มเติมคำอธิบายเกี่ยวกับ **وجود ربطی** (ภวันตีฟิงฟา) และ **وجود رابط** (ภวันตีสัมพันธ)

รวมถึงการแบ่งประเภทของการมีอยู่เป็นการมีอยู่ประเภทพึงพาและประเภทอิสระในบทที่ 8 การเปลี่ยนแปลงโดยรวมในเนื้อหาของบทที่ 10 การเปลี่ยนแปลงบทพิสูจน์ความจำเป็นต่อเหตุและผลรวมถึงการเปลี่ยนแปลงโดยรวมเกี่ยวกับความเหมาะสมระหว่างเหตุและผลในบทที่ 11 และการเปลี่ยนแปลงบทพิสูจน์เกี่ยวกับการมาพร้อมกันของเหตุและผลรวมถึงการเปลี่ยนแปลงโดยรวมในการตอบปัญหาในบทที่ 12

4) บทพิสูจน์ทั้งหลายถูกนำเสนอในรูปแบบที่ชัดเจนและมีความละเอียดอ่อนกว่า หมายถึงทุก ๆ บทนำที่มีความจำเป็นในการพิสูจน์ถูกเรียบเรียงตามลำดับอย่างเรียบร้อย รวมถึงได้กล่าวถึงสาเหตุของความถูกต้องของทุก ๆ บทนำในวงเล็บ เช่นบทพิสูจน์ที่ถูกกล่าวในภาคการรู้จักพระเจ้า หรือความแตกต่างในการก้าวที่ละขั้นตอนในการพิสูจน์เช่นบทพิสูจน์อื่น ๆ ที่ถูกนำเสนอในหนังสือ

5) เนื้อหาของทุกบทอยู่ภายใต้หัวข้อที่มีการเพิ่มมากขึ้น และถูกแบ่งประเภทในรูปแบบย่อยและละเอียดกว่า

6) เราได้นำเสนอจุดประสงค์ในเบื้องต้นของทุกบท และได้เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและบางครั้งหากมีความจำเป็นจะเชื่อมโยงไปยังบทก่อนหน้านี้และบทที่จะตามมาในภายหลัง

7) ทุกบทเรียนจะมีสรุปบทวนเนื้อหาไว้

8) ทำยบทของทุกบทเรียนของเจมส์มอร์แกนนอกเหนือจากการกล่าวถึงแหล่งอ้างอิงของหนังสือแล้วยังมีคำอธิบายศัพท์ซึ่งจะช่วยให้ในการเพิ่มพูนความเข้าใจของเนื้อหา และยังทำการแนะนำหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม ควรเป็นที่รู้หนังสือที่ง่ายที่สุดต่อการศึกษาเรียนรู้ปรัชญาเป็นภาษาเปอร์เซียคือหนังสือของท่านอะฮ์มัดมุฏะฮ์ฮารี เพราะเหตุดังกล่าวในหนังสือเล่มนี้จึงถูกจัดให้เป็นเนื้อหาหลักในการเรียนการสอน และได้มีการอ้างอิงไปยังหนังสือของท่านมากที่สุดโดยหลีกเลี่ยง จากการอ้างอิงถึงหนังสือเล่มอื่น

9) ส่วนมากของบทต่าง ๆ มีคำถามที่หลากหลายและถูกเปลี่ยนแปลงในบางส่วนในการ "ถามทวนทวนจำ" คำถามจะแบ่งออกเป็นสองส่วนคือส่วนที่หนึ่งจะเป็นประเภทคำถามที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในเนื้อหา และในส่วน

ที่สองจะอยู่ในรูปแบบของการนำความเข้าใจจากเนื้อหามาประยุกต์ใช้หรืออธิบายเนื้อหาของบทเรียน ซึ่งบรรทัดฐานของคำถามต่างๆแน่นอนคือ

- 1) ความรู้
- 2) ความเข้าใจ
- 3) การประยุกต์ใช้
- 4) การวิเคราะห์และอธิบาย
- 5) การประกอบองค์ประกอบต่าง ๆ

หากเราไม่คำนึงถึงภาคว่าด้วยเรื่องพระเจ้าเนื่องด้วยความแตกต่างที่ถูกกล่าวไปแล้วเบื้องต้นหนังสือเล่มนี้คือภาคปรับปรุงใหม่ของหนังสือ "ภวันต์วิทยา" แต่เนื่องจากมีภาคเฉพาะว่าด้วยเรื่องการรู้จักพระเจ้าเพิ่มเข้าจึงไม่เหมาะสมต่อการตั้งชื่อหนังสือว่า "ภวันต์วิทยา" เพราะภวันต์วิทยาจะอยู่ภายใต้การ รู้จักพระเจ้า เพราะเหตุดังกล่าวจึงเปลี่ยนชื่อหนังสือเล่มนี้เป็น "ปรัชญาในอิสลาม" ซึ่งจะกล่าวถึงสองหัวข้อ และเนื่องจากเนื้อหาที่ภาคนี้คิด สอนเป็นส่วนหนึ่งเพียงเล็กน้อยจากเนื้อหาทั้งหมดหนังสือเล่มนี้จึงมีชื่อว่า "ส่วนหนึ่งจากปรัชญาอิสลาม"

บัดนี้เราควรมอบความสำคัญให้แก่สามข้อหลักดังต่อไปนี้

ข้อที่หนึ่ง หนังสือเล่มนี้มีบรรทัดฐานหลักเป็นแนวความคิดของอิบนิ ซีนาศนเดียวกับหนังสือภวันต์วิทยา ไม่ใช่ทัศนะของมุลาซ็อดรอโดยมีบางกรณีเปลี่ยนแปลงไปยังทัศนะของเขาหรือทัศนะของบรรดานักปรัชญาท่านอื่น เช่น องค์ประกอบของวัตถุ รูปแบบและสสาร (บทที่ 7) ความสัมพันธ์ระหว่างผลและสัมฤทธิ์เหตุ (บทที่ 8) การเคลื่อนที่ของญะฮัร (อาตมันสสาร) (บทที่ 17) สาเหตุที่เราเอาแนวคิดของอิบนิซีนามาเป็นหลัก เพราะสำนักปรัชญาของอิบนิ ซีนาคือนักปรัชญาสำนักแรกในอิสลามและเป็นสำนักที่ถูกเผยแพร่และมีความสำคัญมากที่สุดก่อนการมาของปรัชญามุลาซ็อดรอความเป็นจริงปรัชญาของ มุลาซ็อดรอคือสำนักที่เจริญเติบโตและมีความสมบูรณ์มาจากสำนักของ อิบนิซีน่า เพราะเหตุดังกล่าวการเข้าใจทัศนะของมุลาซ็อดรอจึงเป็นสิ่งที่ยากลำบาก โดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานของปรัชญาหรือผู้ที่เพิ่งเริ่มทำการศึกษาปรัชญา

ข้อที่สอง การสร้างความแตกต่างระหว่างภวันตวิทยาและปรัชญาอิสลาม เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของปรัชญา เป็นเหตุให้มีการนิยามที่ไม่เท่าเทียมกันและไม่เกิดการเข้าใจผิดในนิยามทั้งสอง ดังนั้นเราขอทำการเน้นย้ำว่านิยามที่ถูกนำเสนอในบทที่ 1 เป็นที่เห็นชอบของบรรดานักปรัชญาส่วนมากโดยเฉพาะตามทัศนะของอิบนีซีนาคือนิยามของปรัชญามีใช้ภาคภวันตวิทยาในปรัชญา

ข้อที่สาม ทุกครั้งที่มีการกล่าวถึง "ปรัชญา" หรือ "นักปรัชญา" ในหนังสือเล่มนี้จะหมายถึงปรัชญาอิสลามและนักปรัชญามุสลิม และเช่นเดียวกันหนังสือรวบรวมผลงานหมายถึงหนังสือของท่านชะฮีดมูญาอะฮ์ฮารีย์

สุดท้ายนี้มีความจำเป็นที่ข้าพเจ้าต้องทำการขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิสองท่านคือ คุณ มุฮัมหมัด ฮูเซนชอเค และ อัศกะรี สุไลมานี อามีร์ ซึ่งให้ความแนะนำและข้อเสนอที่เหมาะสมเพื่อความสมบูรณ์ของหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณผู้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

เมืองกู-อิหร่าน

อับดุลรอซูล อุบูดิยัต

9/รอปอ์ลเอาวัล/1422

สารบัญ

บทเบื้องต้น “การรู้จักปรัชญา”
เริ่มต้น

18

19

บทที่ 1 “ปรัชญาคืออะไร?”

21

1. ขอบเขตปรัชญา

21

2. ขอบเขตของศาสตร์ต่างๆ

23

3. ขอบเขตเนื้อหาของปรัชญา

25

4. นิยามของปรัชญา

28

บทที่ 2 “วิธีการค้นคว้าด้านปรัชญา”

31

1. ทฤษฎีเชิงตรรกะ และทฤษฎีเชิงประสบการณ์

31

2. ความรู้เชิงปรัชญาและความรู้เชิงประสบการณ์

33

3. ปรัชญาคือความรู้เชิงสติปัญญา

34

บทที่ 3 “ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาและศาสตร์อื่น ๆ”

41

1. ผลของศาสตร์อื่น ๆ ที่มีต่อปรัชญา

42

2. ผลของปรัชญาที่มีต่อศาสตร์อื่น ๆ

45

3. ปรัชญาเป็นปมของศาสตร์อื่น

53

บทที่ 4 “การศึกษาปรัชญามีความจำเป็นหรือไม่?”	57
1. ความจำเป็นและมาตรฐานของความจำเป็น	58
2. ประโยชน์ของปรัชญาและการประเมิน	62
ภาคที่ 1 “สามทฤษฎีหลักของปรัชญา”	76
บทที่ 5 “ภาวะความจำเป็นทางกวันต์ภาวะความเป็นไปไม่ได้ทางกวันต์ภาวะความเป็นไปได้ทางกวันต์”	77
1. ضرورت	78
2. وجوب , امتناع	79
3. امتناع بالذات , امتناع بالغير	80
4. وجوب بالذات , وجوب بالغير	82
5. امكان بالذات	84
ภาคที่ 2 “หลักเหตุและผลทางปรัชญา”	88
บทที่ 6 “หลักความเป็นสาเหตุ”	89
1. ทิศนะต่างๆเกี่ยวกับหลักความเป็นสาเหตุ	90
2. ความแตกต่างระหว่างทิศนะ	90
3. บรรทัดฐานความจำเป็นต่อเหตุปัจจัย	93
4. ตรวจสอบทิศนะต่าง ๆ	93
บทที่ 7 “เหตุผลที่สมบูรณ์และเหตุผลที่ไม่สมบูรณ์”	103
1. นิยามเหตุปัจจัย	104
2. ประเภทความเกี่ยวข้องของเหตุและผล สัมฤทธิ์เหตุ สมรรถนะการรับเหตุปัจจัยและ สาเหตุปลายทางเป้าหมาย	105
3. เหตุผลไม่สมบูรณ์ สัมฤทธิ์เหตุ สมรรถนะในการรับเหตุปัจจัย และสาเหตุปลายทางเป้าหมาย	109

บทที่ 8 “กวันต์แห่งสัมฤทธิ์ผล”	113
1. วิเคราะห์การปฏิบัติทางกวันต์	113
2. วิเคราะห์การสร้าง	118
3. การแบ่งประเภทการมีอยู่ในรูปแบบการมีอยู่ที่เพ็ญพาและ การมีอยู่ที่เป็นอิสระ	122
บทที่ 9 “ประเภทต่าง ๆ ของเหตุและผล”	127
1. เหตุและผลที่มีองค์ประกอบและไม่มีองค์ประกอบ	127
2. เหตุผลโดยตรงและเหตุผลที่ผ่านสื่อ	128
3. เหตุผลแนวยาวและเหตุผลแนวกว้าง	129
4. เหตุที่แท้จริงและเหตุเปรียบเทียบ	130
5. ลูกโซ่ทั้งหลายของเหตุและผลในแนวยาวและสถานะกาลเวลา	133
บทที่ 10 “ความเป็นโมฆะของรูปแบบการใช้เหตุผลแบบลูกโซ่ไร้อุบัติเริ่มต้นและวัฏจักร”	137
1. เหตุและผลแบบลูกโซ่ที่เป็นโมฆะ	137
2. วัฏจักรที่เป็นโมฆะ	143
บทที่ 11 “ความจำเป็นของเหตุและผลกับความเหมาะสมระหว่างทั้งสอง”	149
1. ความจำเป็นของเหตุและผล	150
2. ความสมดุลและความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล	155
บทที่ 12 “เหตุและผลเกิดขึ้นพร้อมกัน”	163
1. ภาพรวมของทฤษฎี	163
2. บทพิสูจน์	166
3. ข้อคัดค้านและคำตอบ	169
ภาคที่ 3 “กฎฮิลส์ และ อีร์ธริง”	178

บทที่ 13 “คุณลักษณะและประเภท”	179
1. ประวัติความเป็นมาของทฤษฎีเรื่องเงาฮิสและอะริอู	179
2. อะริอูคืออะไร?	181
3. บรรทัดฐานในการรู้จักอะริอู	186
4. ประเภทของอะริอู	187
บทที่ 14 “อาดมันสสาร และประเภท”	191
1. เงาฮิส(อาดมันสสาร) คืออะไร?	191
2. ประเภทของเงาฮิส	192
ภาคที่ 4 “การเคลื่อนที่”	204
บทที่ 15 “การเคลื่อนที่ การเกิดใหม่ และการสลายของสสาร”	205
1. ทิศทางการหยุดนิ่ง	206
2. ทิศทางการเปลี่ยนแปลง	206
3. ทิศทางการหยุดนิ่งและการเปลี่ยนของอริสโตเติล	208
4. การเคลื่อนที่	211
5. การเกิดขึ้นและการสูญสลาย	215
6. ทิศทางการหยุดนิ่งและการเปลี่ยนแปลงในอิสลาม	216
บทที่ 16 “องค์ประกอบในการเคลื่อนที่ของสสาร”	219
1. ดันทางและปลายทาง	220
2. ภาคประธาน	221
3. พุ้กระทำ	223
4. กาลเวลา	225
บทที่ 17 “ระยะทาง กับ การเคลื่อนที่ของเงาฮิส	239
1. ระยะทางคืออะไร?	239
2. บทบาทของระยะทางในการเคลื่อนที่	243
3. การเคลื่อนที่ของเงาฮิส	248
4. การเกิดขึ้นใหม่ของธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ	257

ภาคที่ 5 “การรู้จักพระเจ้า”	262
บทที่ 18 “พระเจ้าผู้มองทางศาสนาและพระเจ้าผู้มองทางปรัชญา”	263
1. อธิบายคำอ้าง	262
2. คุณลักษณะเฉพาะ	265
3. สิ่งที่ไม่ได้ถูกสร้าง คือคุณลักษณะเฉพาะของพระองค์อัลลอฮ์	265
4. พระเจ้าผู้ไม่ถูกสร้างในปรัชญา	267
5. พระเจ้าแห่งปรัชญาคือพระเจ้าแห่งศาสนา	269
บทที่ 19 “การจัดหมวดหมู่บทพิสูจน์ยืนยันการมีอยู่ของพระองค์”	273
1. การแบ่งหมวดหมู่บทพิสูจน์ยืนยันการมีอยู่ของพระองค์	273
2. ประเภทบทพิสูจน์ในการมีอยู่ของพระองค์	274
บทที่ 20 “พิสูจน์การมีอยู่ของพระเจ้า”	283
1. อธิบายบทพิสูจน์ของผู้สัจจริง	285
2. กล่าวถึงบทพิสูจน์ของบรรดาผู้สัจจริง	288
อภิธานศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	302
อ้างอิง	309
แหล่งอ้างอิงข้อมูล	369